

Et profesjonelt samfunnsansvar

Rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven omfatter svært mye som man ikke vil tenke på som hvitvasking. Antagelig er det en betydelig underrapportering. Formålet med denne artikkelen er å bidra til større kunnskap om rapporteringssystemet og revisors rolle i denne forbindelse.

Fagansvarlig revisor
Geir Kjetil Finneide
Økokrim

Rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven har vært – og er fortsatt – gjenstand for diskusjon og engasjement – også fra rapporteringspliktiges side. Revisorer har nå vært rapporteringspliktige i fire år, og de signaler vi ved Økokrim fanger opp fra revisorhold, spenner over et vidt spekter.

På den ene siden får vi tilbakemeldinger om at det er positivt at revisor også på denne måten kan bidra til å bekjempe kriminalitet. På den annen side har vi dem som i relativt sterke ordelag gir uttrykk for at pliktene etter hvitvaskingsloven er en særdeles lite ønskelig byrde; pålagt av lovgivere som ikke har peiling på hvordan det egentlig er å være revisor.

Vi tror at det siste – i hvert fall i noen grad – kan henge sammen med to forhold:

- kunnskapen om hva rapporteringssystemet etter hvitvaskingsloven egentlig er
- kunnskapen om – og holdningen til – den rollen man som revisor er tillagt i denne forbindelse

Til en viss grad henger nok også disse tingene sammen, og formålet med denne artikkelen er å bidra til større kunnskap om rapporteringssystemet og revisors rolle i denne forbindelse.

I artikkelen vil jeg kort gjennomgå enkelte sentrale elementer i regelverket, med vekt på hvitvaskingsloven § 7. Videre vil jeg si litt om mottaksapparatet ved Økokrim, Enheten for finansiell etterretning (EFE). Jeg vil også fortelle litt om hva som skjer med rapporterte opplysninger og se på hvem som rapporterer og hva som rapporteres, særlig fra revisorer.

Imidlertid er det etter mitt syn nødvendig med en mer helhetlig tilnærming til problemstillingen. Jeg vil derfor først sette rapporteringsplikten inn i et noe større perspektiv.

Revisors ulike roller i forbindelse med økonomisk kriminalitet

Revisor har en rekke ulike roller i forbindelse med økonomisk kriminalitet:

Bekrefter av økonomisk informasjon
Denne rollen følger direkte av revisorloven § 5–1 og utgjør revisors hovedoppgave og selve fundamentet for revisors rolle i samfunnet. Rollen er allment kjent og behandles ikke mer utfyllende. Den henger for øvrig nøye sammen med rollen som kvalitetssikrer.

Kvalitetssikrer
Underveis – gjennom arbeidet med revisjonen og i annen kontakt med blant annet den regnskapspliktige – kvalitetssikres den økonomiske informasjonen som gis. Vi mener da også – som så mange andre – at det er vesentlig større grunn til å stole på et revidert regnskap enn et som ikke er revidert.

Forebygger
Rollen som forebygger er etter min oppfatning en av de viktigste rollene revisor har. Likevel kan man av og til få inntrykk av at denne rollen ikke alltid får det fokus den fortjener, selv om den sikkert er kjent

nok blant revisorene selv. Det at det skal komme en – forutsetningsvis dyktig og profesjonelt skeptisk – revisor virker, slik vi ved Økokrim ser det, forebyggende mot blant annet økonomisk kriminalitet. For det første vil tilbøyeligheten til å begå bevisste uønskede handlinger reduseres i takt med økt mulighet for å bli oppdaget. Dette følger av en oppfatning av at bevisst kriminalitet særlig påvirkes av 1) mulighet for å begå handlingen, 2) fortjeneste, 3) risiko for å bli oppdaget og 4) følgene dette i så fall vil få. I tillegg mener vi revisor også har en viktig forebyggende rolle i forhold til ubevisste uønskede handlinger, idet aktsomheten øker når man vet at revisor skal «komme på besøk». Etter vår oppfatning er denne effekten betydelig.

Avdekker

Gjennom revisjonen avdekker revisor en rekke ulike forhold, alt fra små unnskylde feil som korrigeres underveis til det alle er enige om at er å anse som kriminalitet. Med sin nærhet til klienten, regnskapene og virksomheten ellers er revisor i en særstilling og i «en bedre posisjon» enn de fleste andre til å avdekke uønskede forhold, også økonomisk kriminalitet. Ikke mange eksterne aktører sitter like sentralt til som revisor.

Rapportør

Revisor er gitt både plikt og rett til – under gitte forutsetninger – å si fra til myndighetene om mulige straffbare forhold. I denne sammenheng nevnes særlig:

- rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven, som jeg rimeligvis vil komme tilbake til
- retten etter revisorloven § 6–1, fjerde ledd annet punktum til å underrette politiet ved mistanke om at det har skjedd en straffbar handling

Begge disse rapporteringskanalene har selv sagt også en klar side til forebygging. Dersom man vet – eller i det minste tror – at revisor vil rapportere til Økokrim eller underrette politiet, vil man ganske sikkert være mindre tilbøyelig til å begå kriminalitet.

Vitne i straffesak

Rollen som vitne i straffesak er ikke helt uvanlig for en revisor. Ved etterforskning av klient er det relativt vanlig at politiet avhører revisor som vitne i saken. I denne forbindelsen er revisorloven § 6-1, fjerde ledd første punktum sentral. Her unntas revisor fra taushetsplikten når det er åpnet etterforskning i straffesak, slik at han/hun både kan avgi forklaring for politiet og fremlegge dokumentasjon, herunder for eksempel arbeidspapirene. Ikke sjelden gir slike avhør og gjennomgang av revisors arbeidspapirer nyttig informasjon til bruk i straffesaken.

Meddommer i straffesak

Saker om økonomisk kriminalitet er ofte kompliserte og krever økonomi-/regnskapsfaglig kompetanse under etterforskningen. Av denne grunn er alle Økokrims etterforskningsteam besatt også med økonomer/revisorer. Det samme gjelder økoteamene i politidistriktene. Når slike saker skal behandles i retten, skjer det relativt ofte at påtalemyndigheten – Økokrim eller lokal påtalemyndighet – ber om at retten settes med dommere som innehar økonomi-/regnskapsfaglig kompetanse, i tillegg til den juridiske kompetansen som ivaretas gjennom fagdommerne. Som en følge av dette tjenestegjør revisorer som dommere i straffesaker.

Sakkyndig

Både påtalemyndigheten, tiltalte og retten kan engasjere sakkyndige ved behov. Som revisor vil man kunne utføre et slikt sakkyndigoppdrag, som oftest med et konkret mandat.

Revisor som forebygger, avdekker og rapportør av økonomisk kriminalitet

Den norske Revisorforening gir uttrykk for at revisjon bidrar til et sunt næringsliv og pålitelige regnskaper. Dette er det meget lett å være enig i, og Økokrim har da også ved flere anledninger advart mot å fjerne revisjonsplikten for små foretak. På samme måte har vi støttet forslaget om å innføre revisjonsplikt også for NUF med selskapsform som i det vesentlige tilsvarer definisjonen av aksjeselskap i aksjeloven.

Revisors rolle som forebygger, avdekker og rapportør står helt sentralt i denne vurderingen, og svært langt på vei er disse rollene en forutsetning for Økokrims standpunkt. Revisor er tillagt viktige funksjoner, og det følger et betydelig ansvar med dette. Revisor er ikke en hvilken som helst næringsdrivende, men er gitt monopol på å bekrefte økonomisk informasjon blant annet gjennom revisjonsberetninger. Og da er det – selvsagt – ytterst viktig at

man opptrer i samsvar med de regler og forutsetninger som gjelder.

I denne sammenhengen blir nettopp innstilling til samfunnsansvaret og den rollen man har som revisor så viktig: Hva er man? Hva er rollen? Er man klientens «mann»/«dame» eller allmennhetens? Er man «på lag» med klienten mot myndighetene eller arbeider man mot det samme mål; et sunt næringsliv? Her har det nok skjedd en betydelig utvikling – blant annet har DnR gjort et arbeid i denne forbindelse. Men det er nok også slik at bransjen ikke har noe særlig valg. Mange mener at fremtiden for bransjen slik vi kjenner den i dag, er avhengig av at samfunnsansvaret tas på fullt alvor.

Regelverket

De mest sentrale rettskildene for temaet er:

- hvitvaskingsloven av 20. juni 2003 (i kraft 1. januar 2004)
- hvitvaskingsforskriften av 10. desember 2003 (i kraft 1. januar 2004)
- Kredittilsynets rundskriv nr. 9/2004
- Kredittilsynets rundskriv nr. 13/2006

Hvitvaskingsloven avløste den tidligere § 2-17 i finansieringsvirksomhetsloven. Ved hvitvaskingslovens ikrafttreden ble flere «nye» grupper omfattet, blant annet revisorer, regnskapsførere og advokater. Forskriften utdyper en del av de bestemmelser som er gitt i loven. I tillegg har Kredittilsynet utgitt to rundskriv, nr. 9/2004 som gjelder for alle som omfattes av hvitvaskingsloven og nr. 13/2006 som omhandler problemstillinger som har særlig betydning for revisorer og regnskapsførere. Dette siste rundskrivet avklarer også en del av de begreper som benyttes i loven og det gis omtale av en del spørsmål det tidligere var uklarhet om. I tillegg har vi selvsagt forarbeidene til loven (Ot.prp.nr. 72 (2002–2003) og Innst. O. nr. 100 (2002–2003)). Det meste av veiledning derfra er imidlertid tatt inn i rundskrivene.

Jeg skal i det følgende gå nærmere inn på deler av dette. Jeg kommer likevel ikke til å gå inn på de finere grensene mellom hva som rapporteringspliktig og hva som ikke er det. Formålet med denne artikkelen er som nevnt å gi en større forståelse for rapporteringssystemet og revisors rolle i denne forbindelse, ikke å avklare grensetilfellene (selv om disse i gitte situasjoner jo selvsagt oppleves som viktige nok).

Hvitvaskingsloven

Hvitvaskingsloven inneholder en rekke ulike bestemmelser, blant annet om virke- og anvendelsesområde, identitetskontroll og undersøkelses- og rapporteringsplikt.

For oversiktens skyld gjengis lovens oppbygning:

- § 1 Lovens formål
- § 2 Begreper
- § 3 Geografisk virkeområde
- § 4 Anvendelsesområde
- § 5 Identitetskontroll
- § 6 Registrering av opplysninger
- § 7 Undersøkelses- og rapporteringsplikt
- § 8 Oppbevaring av opplysninger mv.
- § 9 Om gjennomføring av mistenkelige transaksjoner
- § 10 ØKOKRIMS plikt til å slette opplysninger
- § 11 Forholdet til taushetsplikt
- § 12 Unntak fra advokatens rapporteringsplikt mv.
- § 13 Kontroll- og kommunikasjonsrutiner
- § 14 Kontrollutvalget for tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger
- § 15 Elektroniske overvåkningssystemer
- § 16 Straff
- § 17 Pålegg og tvangstiltak
- § 18 Forskrifter
- § 19 Ikrafttredelse og overgangsregler
- § 20 Endringer i andre lover

Hvitvaskingsloven § 7

Den helt sentrale bestemmelsen om rapporteringsplikt er hvitvaskingsloven § 7. Den samme bestemmelsen omhandler også det som kommer forut i tid, nemlig undersøkelsesplikten. Jeg skal komme nærmere inn på dette om litt.

Hvitvaskingsloven § 7 lyder som følger (mine understrekninger):

Dersom rapporteringspliktige har mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller til forhold som rammes av straffeloven § 147a eller § 147b, skal det foretas nærmere undersøkelser for å få bekreftet eller avkreftet mistanken. Plikten gjelder også for den rapporteringspliktiges ansatte.

Dersom undersøkelsene ikke har avkreftet mistanken, skal den rapporteringspliktige av eget tiltak oversende opplysninger til ØKOKRIM om den aktuelle transaksjonen og om de forhold som har medført mistanke. Den rapporteringspliktige og ansatte skal på forespørsel gi ØKOKRIM alle nødvendige opplysninger om transaksjonen og mistanken.

Kunder eller tredjepersoner skal ikke gjøres kjent med at det er blitt oversendt opplysninger til ØKOKRIM.

Som det fremgår av understrekningene, legger hvitvaskingsloven § 7 opp til en «tretrinnsraketten»: Mistanke – undersøkelser – eventuell rapporteringsplikt. Systemet er slik at dersom en revisor gjennom utøvelsen av sitt yrke får mistanke som beskrevet i § 7, skal det foretas nærmere undersøkelser. Dersom disse undersøkelsene så ikke avkrefter den mistanken man har, skal det rapporteres til Økokrim.

Hvitvaskingsloven § 7

Dersom rapporteringspliktige har mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller til forhold som rammes av straffeloven § 147a eller § 147b, skal det foretas nærmere undersøkelser, for å få bekreftet eller avkreftet mistanken. Plikten gjelder også for den rapporteringspliktiges ansatte.

Dersom undersøkelsene ikke har avkreftet mistanken, skal den rapporteringspliktige av eget tiltak oversende opplysninger til ØKOKRIM om den aktuelle transaksjonen og om de forhold som har medført mistanke. Den rapporteringspliktige og ansatte skal på forespørsel gi ØKOKRIM alle nødvendige opplysninger om transaksjonen og mistanken.

Kunder eller tredjepersoner skal ikke gjøres kjent med at det er blitt oversendt opplysninger til ØKOKRIM.

Dette er den helt grunnleggende systematikken som til sist kan utløse rapportering og som det derfor er viktig å være klar over. Vi skal se nærmere på hva dette innebærer.

«Tretrinnsraketten»

- Trinn 1 – mistanke
- Trinn 2 – undersøkelsesplikt
- Trinn 3 – eventuell rapporteringsplikt

1. trinn – mistanke Mistankebegrepet

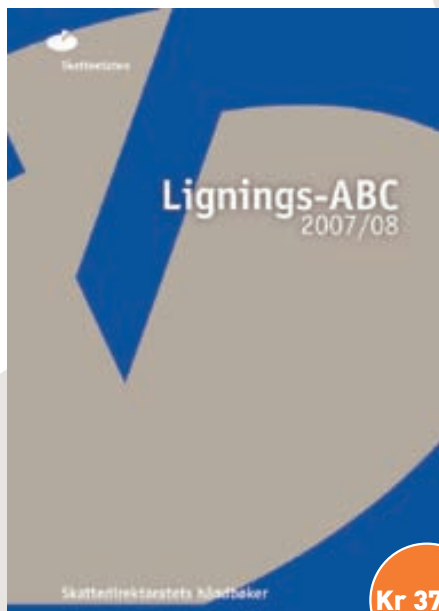
Første «trinn» er mistanke; det er mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller til forhold som rammes av straffeloven § 147a (terrorhandlinger) eller § 147b (terrorfinansiering), som «trigger» de plikter man har etter hvitvaskingsloven § 7.

Innledningsvis kan nevnes at loven kun gjelder transaksjoner man får mistanke til gjennom utøvelsen av sitt yrke som revisor, i motsetning til hva man eventuelt kan få mistanke til som privatperson på fritiden. Imidlertid gjelder den både revisors arbeid med revisjon, rådgivning og det man ellers gjør som en naturlig del av sitt yrke. Den gjelder også både transaksjoner

foretatt av klient og av andre, for eksempel en medkontrahent eller ansatte.

Det er ikke noe krav om at man skal utføre ekstra handlinger som følge av hvitvaskingsloven for å avdekke kriminalitet eller for å bli bedre i stand til å fatte mistanke. Plikten etter § 7 gjelder den mistanke som oppstår gjennom den «vanlige» jobben man gjør. Riktignok er det slik at man som revisor har en rekke mislighetsrelaterte plikter, men dette er plikter man har etter revisjonslovgivningen og ikke etter hvitvaskingsloven. Som revisor må man blant annet forholde seg til standardene om planlegging og risiko samt mislighetsstandarder (RS 240). For eksempel er det i vedlegg til RS 240 gitt en liste med eksempler på mislighetsrisikofaktorer, og dette er noe man som revisor skal forholde seg til helt uavhengig av hvitvaskingsloven. I den grad man så – gjennom sitt «vanlige» arbeid som revisor – får mistanke som beskrevet i § 7, vil de øvrige plikter (i første omgang undersøkelsesplikten) inntreffe. Mistanke kan skapes av transaksjonen selv eller av omstendigheter rundt (for eksempel kjennskap til klientens økonomi eller kunnskap

NY UTGAVE!

Kr 379,-

LIGNINGS-ABC 2007/08

SKATTEDIREKTORATET

Lignings-ABC er skatteetatens fortolkning av skattereglene, og din selvangivelse blir vurdert ut fra denne regel forståelsen. Lignings-ABC omtaler blant annet inntekts- og formuesligningen, spørsmål om beskatning av kapitalinntekter og spørsmål i forbindelse med næringsvirksomhet.

Nytt i årets utgave er en kort omtale av regelendringene for inntektsåret 2008.

Boken utkommer årlig og er komplett med alle rettelser og forandringer som gjelder inntektsåret.

Boken gir god og fyldig informasjon til både næringsdrivende og lønnstakere.

FAGBOKFORLAGET

om motpart). Et eksempel kan være innbetaling av aksjekapital fra en person som revisor mistenker at ikke har økonomi til en slik innbetaling. Revisor kan i et slikt tilfelle få mistanke om at innbetalingen er finansiert med utbytte fra et straffbart forhold.

Hvor sterk trenger så mistanken å være for at revisor skal foreta seg noe med den – i første omgang i form av videre undersøkelser? Det følger av forarbeidene at det er tilstrekkelig med en vag mistanke, eller noe upresist en «dårlig magesfølelse» eller mistanke om at «noe ikke stemmer». Det er for eksempel på ingen måte noe krav om skjellig grunn til mistanke (det vil si mer enn 50 % sannsynlighet); det holder med en vag mistanke. Man trenger heller ikke å ha noen formening om hvilket straffbart forhold det eventuelt kan være snakk om. Ofte er dette heller ikke mulig.

Transaksjonsbegrepet

En transaksjon defineres i hvitvaskingsloven som «enhver overføring, formidling, ombytting eller plassering av formuesgoder». Begrepet skal tolkes vidt og det omfatter også forhold man kanskje ikke normalt tenker på som en transaksjon, for eksempel åpning av bankkonto eller leie av bankboks. Begrepet er også videre enn det man normalt anser som transaksjoner i forhold til regnskap. Transaksjonsbegrepet omfatter også fremtidige transaksjoner, altså transaksjoner som ennå ikke er gjennomført.

Utbyttebegrepet

Med utbytte menes typisk penger, men også andre goder, for eksempel en fordring, en tjeneste, et formuesgode eller fri disposisjon av slikt, omfattes av begrepet. Det samme gjelder immaterielle rettsgoder. Også besparelser – for eksempel som resultat av skattesvik – omfattes. Det samme gjelder fremtidig utbytte.

Straffbar handling

Hvitvaskingsloven § 7 omfatter – i tillegg til terror og terrorfinansiering – transaksjoner med tilknytning til utbytte fra

TRETRINNSRAKETT: Hvitvaskingsloven § 7 legger opp til en «tretrinnsrakettk»: Mistanke – undersøkelser – eventuell rapporteringsplikt.

enhver straffbar handling. Det er altså ikke slik at det må dreie seg om økonomisk kriminalitet. Det spiller heller ingen rolle hvem som eventuelt har utført den straffbare handlingen eller hvem som er fornærmet. Den rapporteringspliktige trenger heller ikke å ta stilling til subjektiv skyld, for eksempel om gjerningsmannen har utvist uaktsomhet eller forsett. Som nevnt trenger man heller ikke å ha noen formening om hvilket straffbart forhold det eventuelt kan være snakk om. For ordens skyld – siden det av og til kommer spørsmål om nettopp dette – nevner jeg at også utbytte fra brudd på aksjelovgivning, regnskapslovgivning og skatte- og avgiftsreglene omfattes, all den stund også slike lovbrudd (som kjent) er straffesanksjonert.

2. trinn – undersøkelsesplikt ved mistanke

Dersom man får mistanke, følger det av hvitvaskingsloven at man skal foreta «nærmere undersøkelser» for å få bekreftet eller avkreftet mistanken. Det står imidlertid ikke noe i loven om hvilke undersøkelser som skal foretas. Det står noe i Kredittilsynets rundskriv 13/2006, men hvilke undersøkelser som bør foretas vil kunne variere svært mye fra tilfelle til tilfelle, slik at det er vanskelig å si noe konkret om dette.

Selv om man skal foreta nærmere undersøkelser, forventes det ikke at disse undersøkelsene skal være omfattende. Av og til vil det kunne være tilstrekkelig å vurdere de opplysninger man allerede har opp mot § 7 i hvitvaskingsloven. Uansett er det ikke krav om at man skal «etterforske» eller komme til bunns i hva som har skjedd; det holder med moderate undersøkelser. Et viktig poeng med undersøkelsesplikten er å sikre at rapporteringspliktige foretar enkle undersøkelser innledningsvis i tilfelle mistanken kan avkrefte allerede på dette stadiet.

Jeg nevner i denne forbindelse også revisorloven § 5–3 første ledd, hvor det heter:

Revisor skal kunne dokumentere hvordan revisjonen er gjennomført samt resultatet av revisjonen på en måte som er tilstrekkelig til å kunne underbygge og etterprøve revisors konklusjoner. Forhold som tilsier at det kan foreligge misligheter eller feil, skal kunne dokumenteres særskilt med angivelse av hva revisor har foretatt seg i den anledning.

Revisor har etter denne bestemmelsen en plikt – igjen uavhengig av hvitvaskingsloven – til å dokumentere hva man har foretatt seg i tilfeller hvor man har sett forhold som tilsier at det kan foreligge misligheter eller feil. De undersøkelser man skal gjøre etter revisorloven vil ofte kunne være sammenfallende med hva som kreves etter hvitvaskingsloven § 7.

3. trinn – rapporteringsplikt til Økokrim dersom mistanken ikke er avkreftet

Dersom mistanken ikke blir avkreftet gjennom de (enkle) undersøkelser som gjøres, skal det foretas rapportering til Økokrim. Mistanken trenger ikke å ha blitt styrket; det skal rapporteres hvis den ikke er avkreftet. Rapportering skjer normalt gjennom Altinn-portalen på Internett. Jeg kommer etter hvert tilbake til mottaksapparatet ved Økokrim; hvem de er, hvordan de arbeider og – ikke minst – hva en slik oversendelse av opplysninger (en «MT-rapport») egentlig innebærer.

Det kan være grunn til å understreke at revisor ikke har valgfrihet når vilkårene er oppfylt (det vil si når mistanke ikke er avkreftet). I slike tilfeller skal det rapporteres og det er straffbart bevisst å unnlate å gjøre dette, jf. hvitvaskingsloven § 16. Så kan man kanskje si – noe vi faktisk har hørt uttalt – at dersom man unngår å komme i en situasjon hvor man får mistanke, trenger man heller ikke å undersøke eller rapportere. Dette er i og for seg isolert sett riktig, men risikoen for at man da underveis overtrer revisorloven eller grovt bryter god revisjonsskikk ved ikke å utføre eller dokumentere revisjonshandlinger som ville medført mistanke, vil være stor. Dette er også straffbart, både i sin forsettlige og uaktsomme form. Strategien er derfor ikke å anbefale!

Det kan også nevnes at det ikke er noen beløpsgrense i forhold til hva som skal rapporteres. Dette kan synes upraktisk, men skyldes et bevisst valg fra lovgivers side. Etter finansieringsvirksomhetsloven var det kun rapporteringsplikt for straffbare forhold over en viss alvorlighetsgrad, vurdert ut fra det enkelte straffebuds strafferamme. For å forenkle rapporteringssystemet for de rapporteringspliktige og gjøre det lettere å praktisere, ble denne grensen fjernet. Det er dermed i dag overlatt til mottaksapparatet å vurdere alvorlighetsgraden for den enkelte transaksjon som rapporteres. Som jeg vil komme tilbake til, kan dette også best gjøres når rapporterte opplysninger ses i sammenheng med andre opplysninger mottaksapparatet er i besittelse av eller har tilgang til.

Det følger av hvitvaskingsloven § 7 at «kunder eller tredjepersoner skal ikke gjøres kjent med at det er blitt oversendt opplysninger til ØKOKRIM». Bestemmelsen har for øvrig også relevans på undersøkelsesstadiet. Undersøkelser bør foretas på en slik måte at kunden eller andre ikke forstår at man vurderer rapportering etter hvitvaskingsloven. Ofte vil dette likevel ikke være noe problem, jf. de oppgaver man som revisor har uavhengig av hvitvaskingsloven. Vi har imidlertid hørt om tilfeller hvor rapporteringspliktige har «truet» med rapportering. Dette er ikke i samsvar med gjeldende rett eller lovens forutsetninger.

Jeg forventer ikke at denne relativt korte gjennomgangen av hvitvaskingsloven § 7 vil løse alle utfordringer man som revisor vil stå overfor i relasjon til praktisering av bestemmelsen. Det vil selvsagt dukke opp spørsmål med jevne mellomrom. Men etter min oppfatning er det nok riktig å si at svært mye løses ved å kjenne lovteksten i hvitvaskingsloven § 7 og forholde seg til det som står der på en lojal måte, selv om man ikke skulle være enig.

Og budskapet fra mottaksapparatet er at man bør rapportere også dersom man er i tvil om man har plikt til å gjøre dette. Jeg minner for øvrig igjen også om retten etter revisorloven § 6-1, fjerde ledd annet punktum til å underrette politiet ved mistanke om at det har skjedd en straffbar handling.

Mottaksapparatet ved Økokrim (EFE)

Jeg vil i det følgende si litt om mottaksapparatet ved Økokrim og om hva som skjer med de opplysningene som innrapporteres.

Økokrim har 11 etterforskingsteam, alle tverrfaglig sammensatt med jurister, politi-etterforskere og etterforskere med økonomi- og/eller revisjonsbakgrunn. I tillegg har vi dataavdelingen, som foruten å forstå drift av Økokrims datasystemer, bidrar i etterforskningen av straffesaker blant annet gjennom sikring av datalagret materiale. Teamene etterforsker straffesaker, og det enkelte teams hovedansvarsområde og hovedportefølje av saker følger av det enkelte teams navn.

I tillegg har Økokrim et eget etterretningsteam: Enheten for finansiell etterretning (EFE). Teamet er – i motsetning til de andre teamene – et etterretningsteam, det vil si at de i utgangspunktet ikke etterforsker straffesaker men arbeider med det vi på mange måter kan kalle et «forstadium», nemlig etterretning. Jeg kommer nærmere tilbake til dette.

EFEs oppgaver er i hovedsak følgende:

- Motta og analysere rapporter om mistenkelige transaksjoner (MT-rapporter)
- Gjøre opplysninger i slike rapporter tilgjengelige for politiet, kontrollmyndigheter og utenlandske FIU'er (financial intelligence units – hvor EFE er Norges FIU)
- Være nasjonalt kompetansesenter på hvitvasking og finansiell etterretning

Enheten er – som etterforskingsteamene – tverrfaglig sammensatt og har følgende personell:

- statsadvokat (teamleder)
- politiadvokat
- 6 etterforskere med politibakgrunn
- 5 etterforskere med økonomi/revisjonsbakgrunn
- analytiker
- 3 rådgivere/konsulenter
- dataprogrammerer

Arbeidsprosessen ved EFE

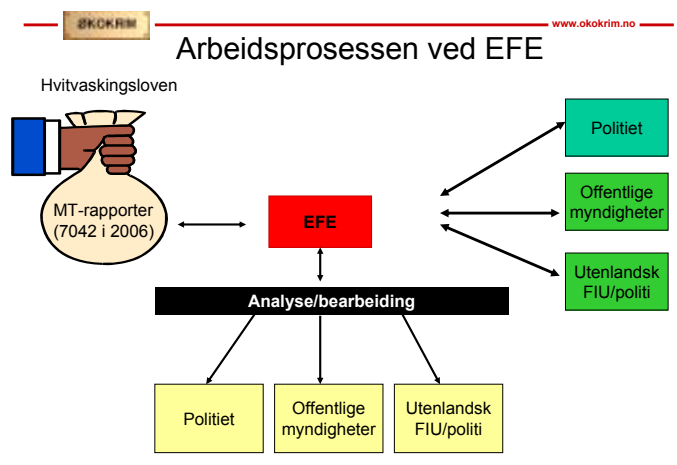
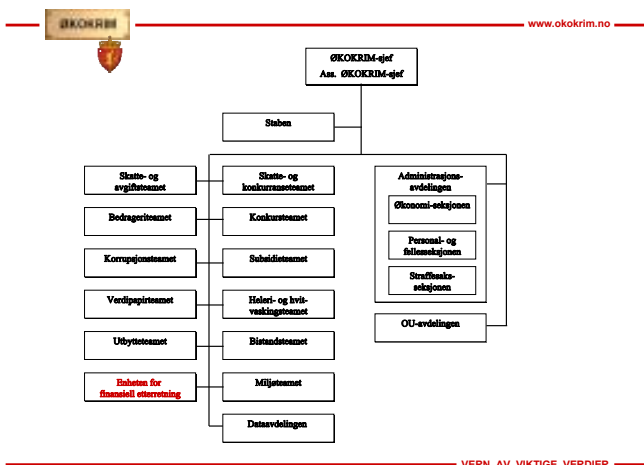
Arbeidsprosessen ved EFE kan på mange måter sammenlignes med legging av puslespill, hvor man har mange ulike puslespill og hvor antall brikker varierer og er av svært ulik størrelse og viktighet for det endelige bildet.

Prosessen kan – svært grovt – illustreres på følgende måte:

EFE mottar hvert år flere tusen rapporter (7042 i 2006), stort sett elektronisk via Altinn. Først foretas en innledende gjennomgang av rapportene. I dag skjer dette i stor grad manuelt, men i løpet av 2008 vil et nytt datasystem (ASK) sørge for at den innledende gjennomgangen blir automatisert. I denne innledende gjennomgangen foretas blant annet søk i ulike registre og kopling av opplysninger mot annen informasjon som EFE har tilgang til, både åpen (for eksempel opplysninger fra offentlige registre) og lukket (for eksempel annen etterretningsinformasjon og opplysninger fra politiets registre). Når ASK kommer i drift, vil dette bli et av verdens beste datasystemer for behandling av økonomisk etterretningsinformasjon, blant annet med mulighet for automatiserte oppslag og hyppig «vasking» av tilgjengelige opplysninger.

En stor del av arbeidet ved EFE består i analyse eller bearbeiding av de opplysningene man har fått gjennom rapporteringssystemet, ofte sammenholdt med opplysninger man hadde fra tidligere eller som man har innhentet gjennom de innledende undersøkelsene.

EFEs arbeid medfører også et betydelig samspill med blant annet politiet, andre offentlige myndigheter og utenlandske FIUer eller politienheter. EFE kan, som ledd i sitt arbeid og under gitte forutset-

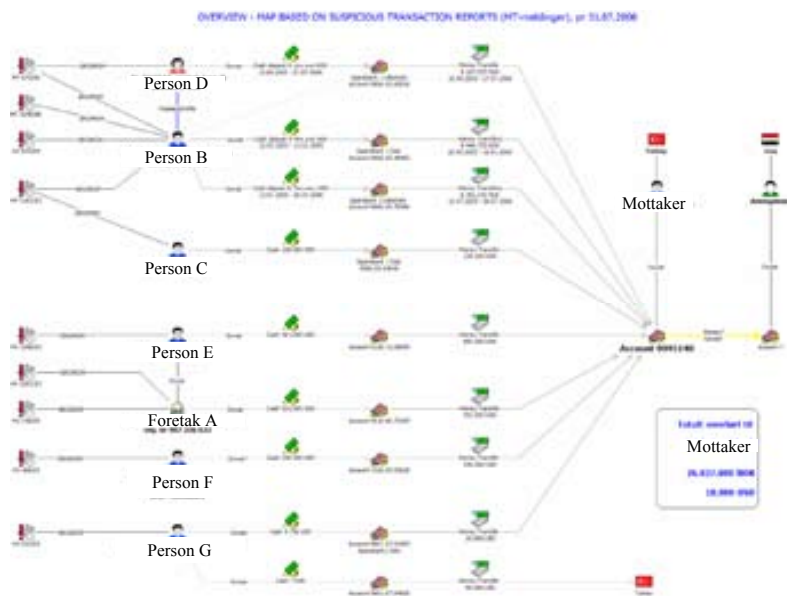
Revisjon

ninger, gi opplysninger også til andre, herunder ulike kontrollorganer. I skrivende stund foreligger det også et lovendingsforslag som, dersom det blir vedtatt, ytterligere vil forenkle utvekslingen av opplysninger mellom EFE og Skatteetaten.

Resultatene av EFEs arbeid kommuniseres så til blant andre politiet, offentlige myndigheter og utenlandsk FIUer/politienheter.

Jeg kan også nevne det svært viktige poeng at opplysningene lagres i fem år, med mindre det i mellomtiden tilkommer andre opplysninger. Dette betyr at en opplysning man ikke ser nytten av eller gjør noe med på rapporteringstidspunktet, kan være avgjørende sett i sammenheng med en opplysning som kommer i fremtiden. Dette er ikke alltid lett å se, men har vist seg å inntreffe i et betydelig antall saker. Fremtiden med ASK vil i stor grad kunne forsterke denne effekten.

Følgende skisse kan tjene som en illustrasjon:

I dette tilfellet hadde flere ulike banker rapportert inn mistenkelige transaksjoner. Ingen av bankene visste om hverandres rapporteringer, verken det som tidligere hadde blitt rapportert eller – rimeligvis – det som ville bli rapportert i fremtiden. Men EFE fikk alle opplysningene og «la puslespillet». Som det fremgår av skissen, tegnet det seg at relativt klart bilde av pengeoverføringer fra flere ulike personer gjennom ulike banker og flere ledd, før pengene til slutt ble samlet på ett sted. I dette tilfellet dreide det seg om Hawala-virksomhet.

En MT-rapport er ikke en anmeldelse

En alminnelig misforståelse synes å være at det å rapportere en mistenkelig transaksjon er det samme som å anmelde noen til politiet. Slik er det ikke. Opplysninger som gis etter hvitvaskingsloven er etterretningsinformasjon som EFE kan vurdere, bearbeide og eventuelt sette sammen med annen informasjon. Et mulig resultat av dette er – som jeg vil komme inn på senere – at EFE utarbeider en anmeldelse, men dette er kun ett av flere mulige utfall. Rapportering innebærer således ikke automatisk at det åpnes straffesak eller at etterforskning iverksettes.

Er man som «rapportør» garantert anonymitet?

Et spørsmål som fra tid til annen blir reist, i hvert fall frem til ganske nylig, er hvorvidt den som rapporterer er garantert anonymitet. Dette spørsmålet reguleres i første omgang av hvitvaskingsloven § 7 tredje ledd, hvor det heter at kunder eller tredjepersoner ikke skal gjøres kjent med at det er blitt oversendt opplysninger til Økokrim. Den som rapporterer, skal altså

ikke gjøre dette kjent. Heller ikke EFE underretter den det gjelder om at de har mottatt opplysninger eller holder på med å bearbeide disse, slik at ingen på etterretningsstadiet skal være kjent med at det er foretatt innrapportering.

Imidlertid kan det skje at det gjennom en eventuell senere straffesak vil bli kjent for den det gjelder at det er foretatt en rapportering etter hvitvaskingsloven. Dette har sin bakgrunn i reglene som gjelder for straffesaker og som gir siktede og hans forsvarer innsyn i straffesaksdokumentene. Bakgrunnen for disse reglene er at den som er anklaget for et straffbart for-

hold også skal ha mulighet for å forsvare seg mot anklagene. Det er likevel på ingen måte sikkert – og slett ingen automatikk i – at siktede får vite hvem som har innrapportert. Tvert i mot søker man å unngå dette dersom man kan og det er forenlig med gjeldende rett. Resultatet er at dette skjer i svært begrenset grad. Men poenget er at man ikke kan garantere anonymitet; det er en risiko for at dette blir kjent gjennom en eventuell straffesaksbehandling.

Produkter fra EFE

Arbeidet ved EFE dreier seg i svært stor grad om å få nyttiggjort de opplysningene som blir rapportert inn. I noen tilfeller viser innledende undersøkelser at det ikke foreligger noen straffbar handling, og opplysningene slettes. Imidlertid skjer dette sjelden med opplysninger rapportert fra revisor. Dersom opplysningene ikke slettes, vil de på ulike måter kunne bli nyttiggjort, og jeg skal gi en kort oversikt over noen av de viktigste produktene som genereres gjennom arbeidet med MT-rapportene.

Anmeldelser

Som nevnt er EFE et etterretningsteam, ikke et etterforskningsteam. EFE har i utgangspunktet derfor ikke en rolle som etterforsker av saker, men vil heller initiere etterforskning hos andre gjennom en anmeldelse fra EFE, enten til politidistrikt eller til Økokrim selv. Flere kjente saker ved Økokrim har startet med anmeldelse fra EFE på grunnlag av MT-rapporter. Anmeldelse skjer i tilfeller hvor EFE mener det er grunn til å iverksette etterforskning og foretas ofte etter kontakt med de som skal arbeide med saken etter at en etterforskning er iverksatt. Først gjennom en slik anmeldelse fra EFEs side blir det en straffesak; som tidligere påpekt er en MT-rapport ingen anmeldelse.

Etterretningsrapporter

Utarbeidelse av etterretningsrapporter er særlig aktuelt i tilfeller hvor man ikke anser det hensiktsmessig å utarbeide en anmeldelse. Slike etterretningsrapporter sendes gjerne til det aktuelle politidistrikt, eventuelt også til kontrollmyndigheter og inneholder opplysninger tilknyttet mulige straffbare forhold.

Rådgivning – bistand

EFE yter ofte bistand på forespørsel fra andre, for eksempel i forbindelse med gjengkriminalitet, organisert kriminalitet eller nettverkskriminalitet, hvor EFE har vært relativt tungt inne. EFE sørger også for – både på eget initiativ og på forespørsel – at relevante opplysninger fra MT-rapporter går inn i eksisterende straffesaker eller andre etterretnings- eller etterfor-

skingsprosjekter. Et konkret – og kjent – eksempel på dette er Nokas-saken, hvor EFE bidro.

Litt om statistikk

I media kan man kan man fra tid til annen lese artikler eller se statistikk som viser at det sendes inn så og så mange tusen MT-rapporter og at dette kun resulterer i et fåtall anmeldelser eller rapporter fra EFE. I denne sammenhengen er det viktig å huske noe jeg har vært gjennom, nemlig at opplysningene settes sammen. Dermed kan en anmeldelse eller en rapport fra EFE bygge på en rekke MT-rapporter. Det er altså ikke noe en-til-en-forhold mellom antall rapporterte opplysninger og produktene fra EFE. Videre er det slik at enkeltopplysninger som gis fra EFE ikke fremkommer av statistikken, slik at nytten av MT-rapportene er vesentlig større enn hva man kan få inntrykk av. Dette kan det være greit å være klar over når man spør seg om det er noen vits i å rapportere (nå er man selvsagt forpliktet til å følge hvitvaskingsloven uansett, men man kan jo likevel stille seg spørsmålet).

Hvem rapporterer?

I 2006 mottok EFE til sammen 7042 rapporter om mistankelige transaksjoner. Hovedtyngden av disse kom fra finansinstitusjoner, pengeoverføringsaktører og valutavekslingsaktører. Revisorene bidro med 46 rapporter, regnskapsførerene med 12 og advokatene med 10.

For revisorenes del så vi en økning fra 2004 til 2005, men en reduksjon fra 2005 til 2006. For 2007 vil vi igjen se en økning, både for revisorer, regnskapsførere og advokater, men tallet er i skrivende stund ikke kjent. Det er imidlertid på det rene at antall rapporter har økt fra 2006 til 2007, og dette er positivt.

Hva rapporteres?

EFE foretar en gruppering av innrapporterte transaksjoner ut fra hvilke straffbare forhold transaksjonen synes å kunne ha tilknytning til. Av de 7042 rapportene fra 2006 tilhører mer en 25 % gruppen for skatteunndragelser. Av andre kategorier kan nevnes mva-bedragerier, andre bedragerier, konkurstriminalitet og trygdemisbruk.

Grupperingen er foretatt på grunnlag av EFEs foreløpige vurdering ved mottak av rapportene fra de rapporteringspliktige. En betydelig gruppe er «annet» med ca. 25 %. Her finner vi blant annet hallikvirksomhet, menneskehandel, og smugling (for eksempel sprit). Den relativt store kategorien «annet» skyldes at det på dette tidlige tidspunktet kan være vanskelig i si hva slags straffbart forhold den innrapporterte transaksjonen egentlig gjelder. Man treffer heller ikke alltid helt; for eksempel kan det som ser ut som en skattesak egentlig være hvitvasking av narkotikautbytte eller utroskap.

Et godt eksempel her er saken mot den tidligere eiendomssjefen i Undervisningsbygg. Saken startet med en MT-rapport om at han hadde tatt ut penger rett før årsskiftet og satt dem inn igjen i januar. Denne informasjonen ble så koblet med informasjon man allerede arbeidet med ellers i politiet, og resultatet ble – svært kort fortalt – at den tidligere eiendomssjefen i oktober 2007 ble dømt til 7 års fengsel for blant annet økonomisk utroskap og korrupsjon. Straffutmålingen er anket av domfelte. Som følge av rapportering og etterforskning av saken ble også utbyttet fra de straffbare handlingene sikret, slik at fornærmede fikk dekket sitt tap på i underkant av 100 millioner kroner.

Capus har aktuelle stillinger for deg med bakgrunn fra økonomi;

Følgende stillinger representerer noe av det vi arbeider med i øyeblikket;

- Seniorpartner - Corporate Finance miljø
- Manager/Senior Manager - konsulenthus
- Daglig leder - forvaltningshus
- Regnskapssjef - Retailkjede
- Business controller Retail
- Controller
- Markeds- og kategori controller
- Analytiker innen eiendom
- Prosjektcontroller - retail aktør
- Konsernregnskapssjef - internasjonalt konsern
- Reporting Manager
- Senior analytiker - næringseiendom
- Regnskapssjef - grossistvirksomhet
- Lønningsansvarlig - grossistvirksomhet
- Compliance ansvarlig - finansforetak
- CFO
- Økonomi og administrasjonssjef - konsulenthus
- Regnskapsmedarbeider - Oracle Financials
- Regnskapsmedarbeider

Vi leter etter folk som vil til noe – ikke fra noe!

Ønsker du dialog med Capus er du velkommen til å ta kontakt med Ingvild Blom eller research manager Line Finstad på 22 94 11 00. Besøk gjerne vår hjemmeside på www.capus.no for mer informasjon om de ulike stillingene og om oss. Passet ingen av disse stillingene deg? - Ta kontakt for en uforpliktende prat.

OKOKRIM

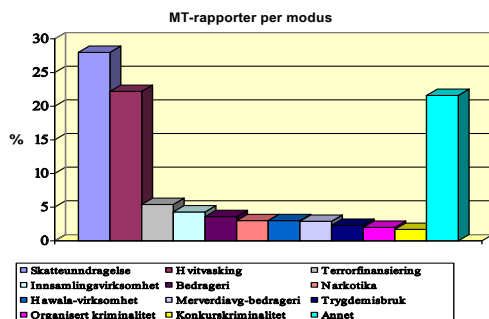
www.okokrim.no

Hvem rapporterer?

MT-rapporter fra rapporteringspliktige	2002	2003	2004	2005	2006
Finansinstitusjoner	1254	912	867	1 080	1 481
Pengeoverføringsaktører (money transfer)	-	2 513	4 115	2 512	3 941
Valutavekslingsaktører	-	-	998	1 163	1 439
Forsikringselskaper	22	16	21	12	31
Verdipapirforetak	1	3	2	2	10
Eiendomsmeglere	-	-	4	2	5
Revisorer	-	-	25	53	46
Regnskapsførere	-	-	8	6	12
Advokater	-	-	17	7	10
Forhandlere av verdifulle gjenstander	-	-	-	18	27
Utenlandske FIUs (Fin. Intelligence Units)	-	-	-	36	33
Andre	14	15	25	2	7
Antall rapporter per år	1 291	3 459	6 082	4 893	7 042

VERN AV VIKTIGE VERDIER

Hva rapporteres?

VERN AV VIKTIGE VERDIER

Hva rapporteres av revisor?

I det følgende vil jeg gjennomgå noen typetilfeller/eksempler på hva som innrapporteres av revisor. En gruppering i typetilfeller er imidlertid ikke helt ukomplisert; ofte er det ikke klart definerte skiller mellom tilfellene, ofte er det uklart på rapporteringstidspunktet hva det egentlig dreier seg om og noe gjelder flere mulige forhold. Det er likevel mulig å si noe om enkelte typetilfeller som rapporteres.

Uteholdt omsetning / svart avlønning / gjøring uten momsregistrering, gjerne i kombinasjon med trygdesvindler
 Dette utgjør en relativt stor gruppe.

- I noen tilfeller har revisor sett konkrete tilfeller, enten enkeltstående eller mer systematisk, for eksempel at
- klienten holder omsetning utenfor regnskapet
  - klienten ikke er momsregistrert selv om man skulle ha vært det
  - klienten mottar faktura(er) med moms selv om leverandør ikke er momsregistrert
  - ansatte hos klienten har mottatt sykepenger og arbeidet samtidig

- I andre tilfeller har revisor sett omstendigheter som tyder på slike forhold, for eksempel
- kontantbetaling/bruk av bankremitter (det vil si en oppgjørsform som virker unaturlig)
  - annonsering fra klienten på nettet for varer på siden av den bransjen man var registrert for, men uten korrespondende inntektsføring
  - det fremgår av fakturaer at en virksomhet har ansatte (for eksempel i referansefeltet), men virksomheten er ikke registrert med ansatte og har ikke bokført lønnskostnader (dette kan gjelde både for klient og for leverandør)

Noen saker i denne gruppen viser seg også å gjelde flere – eller andre – forhold enn

det man opprinnelig trodde. For eksempel kan en revisor ha hatt mistanke om at transaksjoner hadde tilknytning til momsbedrageri, mens saken etter hvert viste seg også å ha en mulig tilknytning til narkotika- og gjengkriminalitet.

Kontanttransaksjoner som virker mistenkelige

En god del rapporter utløses av mistenkelige kontanttransaksjoner, og jeg var for så vidt inne på noe av dette allerede under den første gruppen. Mye av dette rapporteres ofte uten at man helt vet hva det er, utover at «noe» virker mistenkelig og man ikke har klart å avkrefte mistanken. Noen eksempler på kontanttransaksjoner som har blitt rapportert:

- Utstrakt blanding av firma- og privattransaksjoner hos klienten
- Utlån fra klienten til utlandet uten at det ble gitt noen fornuftig forklaring på hvorfor
- Klienten mottok betydelige inntekter i kontanter
- Klienten betalte betydelige kostnader kontant
- Klienten hadde en leverandør som kun aksepterte oppgjør i kontanter

Fiktive (inngående) fakturaer i regnskapet

Økokrim v/EFE får innrapportert en del tilfeller hvor revisor har sett inngående fakturaer som man av en eller annen grunn fatter mistanke til. Klienten har gjerne lagt inn fiktive fakturaer i regnskapet og tatt ut tilsvarende beløp. Dette vil ha sider både til merverdiavgift (hvis man er momsregistrert og fakturaen er med moms (og begge betingelser er gjerne til stede...)), til skatt (i form av uriktig fradrag) og til økonomisk utroskap («tapping» av selskapet). Ikke sjelden forekommer slike fiktive inngående fakturaer i kombinasjon med svart avlønning av ansatte, noe vi blant annet har sett mange eksempler på i byggebransjen.

Ulovlig lån i selskapet/mellomregning

Vi har også sett tilfeller av at revisor har rapportert transaksjoner med tilknytning til ulovlige lån/mellomregningsforhold. Mitt inntrykk er at revisor kanskje ikke alltid er tilstrekkelig klar over hvilke straffbare forhold som kan forekomme i tilknytning til dette. For eksempel vil transaksjoner ført over mellomregningskonto i realiteten kunne ha tilknytning til forhold som vil kunne innebære utroskap mot selskapet, jf. straffeloven §§ 275 og 276 med strafferammer på opptil seks år fengsel. Det vil bære for langt å gå nærmere inn på dette nå, men det kan i hvert fall være greit å vite at det – også i strafferettslig sammenheng – kan skjule seg mye forskjellig ført over mellomregningskonti.

Underslag

Noen transaksjoner innrapportert av revisor har hatt tilknytning til underslag, både begått av ansatte og av eier/ledelse. I ett tilfelle var det allerede iverksatt etterforskning hos lokalt politidistrikt og opplysningene kunne gis videre dit. I andre tilfeller kunne opplysningene gi et godt grunnlag for å initiere en ny straffesak.

Gjengtilknyttede transaksjoner

I media hører vi ikke sjelden om ulike gjenger og aktiviteter disse har bedrevet. Vi har sett at slik medieomtale kan gjenspeile seg i MT-rapporter, også fra revisor; man rapporterer transaksjoner som ser mistenkelige ut på bakgrunn av noe man har lest i media.

Overføringer til skatteparadiselskaper

Fleire MT-rapporter inneholder opplysninger om overføringer til skatteparadis. Revisor har reagert på disse, for eksempel fordi det gjelder betaling til skatteparadiselskaper som har konto i Norge, fordi konto i utlandet har vært disponert av klientens ledelse eller fordi leverandør fakturerte fra – og ønsket oppgjør til – utenlandsk selskap som ikke er registrert i Norge. I tillegg kommer mistenkelige betalinger/overføringer til NUF'er.

Internprising

Internprising er et område hvor det for tiden er sterkt fokus. Det har også blitt rapportert transaksjoner i tilknytning til dette, for eksempel i forbindelse med fakturering av felleskostnader innen konsern. Mulige strafferettslige implikasjoner av dette kan blant annet være skatt, regnskap og utroskap.

Fiktive innlån

Et eksempel på dette er en eier som så ut til å ha skaffet seg en fordring på selskapet ved hjelp av fiktive avtaler. Han kunne senere, på bakgrunn av disse – tilsynelatende lovlig – ta tilsvarende beløp ut fra selskapet. En

Revisjon

avart at dette er et tilfelle hvor man forut for konkurs lager seg fiktive tilgodehavender som man tar ut – igjen tilsynelatende lovlig – på bekostning av reelle kreditorer.

Bedragerier i forbindelse med offentlige støtteordninger

Det er et ikke ukjent fenomen at nye måter å begå kriminalitet på oppstår i kjølvannet av innføringen av nye støtteordninger. Vi har i tilknytning til ulike offentlige støtteordninger sett både regnskapsmanipulasjon og forfalsking av revisorbekreftelser.

Ulike typer skattesvik

I tillegg til uteholdt omsetning og svart avlønning mottas en del rapporter også om andre typer skattesvik. Som eksempel nevnes avlønning i form av salg til underpris.

Noen betraktninger

De rapportene vi mottar fra revisorer er ofte meget gode, noe som kanskje skyldes at revisorer er vant til å beskrive og dokumentere. Rapportene inneholder beskrivelse av mistanken så langt man er i stand til å gjøre dette, vedlagt den dokumentasjonen man har.

Men vi tror ikke at revisorer til sammen

kun ser langt under 100 rapporteringspliktige transaksjoner pr. år, og vi mener nok ganske sikkert at det er en ikke ubetydelig underrapportering. Siden revisorene ble rapporteringspliktige har det blitt sagt at man må få litt tid på seg. Men nå har det gått flere år og vi forventer en betydelig økning i antall rapporter i løpet av den nærmeste fremtid. Og det er jo gledelig å se at det skjer en viss økning i 2007 i forhold til 2006. Likevel mener vi at det fortsatt er mye å gå på.

Blant de «motforestillinger» vi hører, er at man ikke vet om en transaksjon er rapporteringspliktig eller ikke. Forhåpentligvis har denne artikkelen bidratt til økt forståelse for at hvitvaskingsloven omfatter svært mye som man ikke vil tenke på som hvitvasking. Som jeg har vært inne på, er det for øvrig ønskelig at man også rapporterer dersom man er i tvil, og i hvert fall ikke forsøker å «definere seg ut av plikten». I denne forbindelse har jeg også vært innom revisorlovens bestemmelser om retten til å underrette politiet ved mistanke om at det har skjedd en straffbar handling.

Noen tar også opp tillitsforholdet til kunden som en motforestilling mot rapportering. Dette kan kanskje være relevant,

men må samtidig ses i lys av den tillit man som revisor er vist av samfunnet. Kanskje blir denne vektingen av og til skjev av bekvemmelighetshensyn?

Ytterligere et spørsmål er om det nytter å rapportere; er det noen vits i? Mitt håp er at denne artikkelen har vist at det kan være større grunn til å rapportere enn man kanskje skulle tro, og at det skjer mer med opplysningene enn man får høre om. Uansett er dette ikke en vurdering revisor skal ta; man er som revisor forpliktet til også å følge hvitvaskingsloven.

Til slutt noen «råd» til revisorene (og for så vidt andre som omfattes av hvitvaskingsloven):

- Vær lojale mot loven, det som står der og det ansvar dere har i denne forbindelse
- Ikke la tilliten til kunden overskygge tilliten dere er vist fra samfunnet
- Husk at hvitvaskingsloven omfatter mye mer enn lovens tittel skulle tilsi
- Ikke stol på at andre rapporterer
- Rapportert ved tvil
- La rapporteringen bli en naturlig del av det å være revisor

Og helt til slutt: Husk at alle dere som rapporterer, bidrar!

IFR Academy

International Financial Reporting Academy

Kursstart:
28. april 2008

Sted:
Oslo

Påmeldingsfrist:
28. mars 2008

For mer informasjon
og påmelding:
www.regnskapsstiftelsen.no

IFRS ikke bare for børsnoterte selskaper!

Alle foretak i Norge kan velge å avlegge regnskap etter de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS/IAS).

Opplæringsprogrammet holder et høyt faglig nivå og gir deltakerne en inngående forståelse for de internasjonale regnskapsstandardene og hvordan disse skal brukes.

Kurset går over 7 dager. De første 6 dagene går i perioden april til juni. Den siste dagen, samt mulighet for ytterligere fordypning på 4 dager, går høsten 2008.

Norsk RegnskapsStiftelse

I samarbeid med:

 ERNST & YOUNG

 Deloitte.

 PRICEWATERHOUSECOOPERS